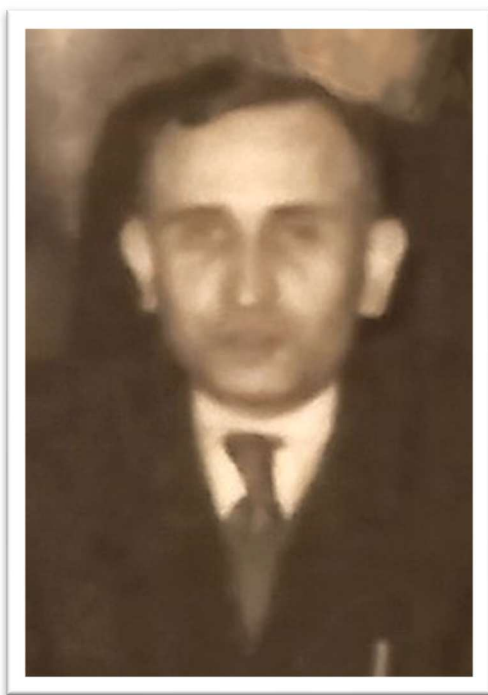

STANISŁAW MODELSKI

* 15 V 1914, Łęki Górne

† 19 VI 1982, Opole (?)

Stanisław Modelski urodził się w piątek 15 maja 1914 roku w miejscowości Łęki Górne, niewielkiej wsi położonej u podnóża Karpat nad rzeką Dulczą. Łęki Górne należą obecnie administracyjnie do gminy Pilzno, powiatu dębickiego, województwa podkarpackiego. Jego ojcem był rolnik Tomasz Modelski, a matką Agnieszka Modelska z d. Tarczoń. Rodzice prowadzili 2,5-hektarowe gospodarstwo.

Stanisław Modelski 7-klasową Publiczną Szkołę Powszechną ukończył w Łękach Górnych w 1927 roku. Następnie uczęszczał do I Państwowego Gimnazjum im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie i tam złożył egzamin dojrzałości w 1930.

W okresie od 15 września 1933 do 15 września 1934 odbył służbę wojskową i został przeniesiony do rezerwy w stopniu porucznika. Następnie podjął studia wyższe na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i 26 czerwca 1938 uzyskał tytuł zawodowy magistra filozofii.

Przebieg zatrudnienia Stanisława Modelskiego, odtwarzany na podstawie zachowanego jego „Życiorysu”, naraża na pewnych problemów z powodu nieścisłości zapisów, które uniemożliwiają jednoznaczne przypisanie dat do określonych miejsc

w Polsce. Z tego powodu cytuję poniżej dane zawarte w piśmie z dnia 29 września 1955 roku (sygn. O-II,16/457/55), skierowanym do Stanisława Modelskiego, nauczyciela Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie, przez kierownika Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, Tadeusza Szejnerta. W dokumencie tym za podstawę wymiaru uposażenia wzięto:

- 1) służbę nauczycielską od 12.II.1945 r. do 27.I.1947 r.
- 2) służbę nauczycielską od 1.VIII.1948 r. do 31.VIII.1949 r.
- 3) pracę w charakterze nauczyciela kontraktowego od 1.IX. 1950 r. do 31.X.1951 r.
- 4) pracę w charakterze kier.[ownika]¹ świetlicy Zw.[iązku] Zaw.[odowego] Przemysłu Drzewnego i Terenowego w Szczytnie od 1.XI.1951 r. do 30.IX.1953 r.
- 5) pracę w charakterze kierownika zajęć pozalekcyjnych [w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Szczytnie] od dnia 1.X. 1953 r. do 15.VIII.1955 r.
- 6) pracę w charakterze nauczyciela kontraktowego od 15.VIII.1955 r.
- 7) pracę z okresu wojennego w charakterze nauczyciela w tajnym niezorganizowanym nauczaniu od 1.XI.1939 do [?] 1941 r., od 1.V.[19]43 r. do 30.XI.1943 r. i od 10.XII.1943 do 11.II.1945 r. t. j. 3 lata, 10 miesięcy i 15 dni,
- 8) dyplom ukończenia studiów wyższych.

Natomiast w późniejszym piśmie w tej samej sprawie, z 31 maja 1957 (sygn. O-II-16/175/57), adresowanym do Stanisława Modelskiego przez ówczesnego kierownika Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie, Franciszka Sikorę (1905–1977), znalazły się zaktualizowane dane o podstawie wymiaru uposażenia, w której uwzględniono:

- 1) służbę nauczycielską od dnia 12.II.1945 r. do 27.I. 1947 r.
- 2) służbę nauczycielską od 1.VIII.1948 r. do 31.VIII.1949 r.
- 3) pracę w charakterze nauczyciela kontraktowego od 1.IX. 1[950 r.] do 31.XI.1951 r.²
- 4) pracę w charakterze kier.[ownika] świetlicy Zw.[iązku] Zaw.[odowego] Przemysłu Drzewnego i Terenowego w Szczytnie od 1.XI.1951 r. do 30.IX 1953 r.
- 5) pracę w charakterze kierownika zajęć pozalekcyjnych [w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Szczytnie] od dnia 1.X.1953 r.
- 6) pracę w charakterze nauczyciela od dnia 15.VIII.1955 r.
- 7) pracę z okresu wojennego w ilości 3 lat, 10 miesięcy i 15 dni.
- 8) 1 rok zaliczony niniejszym pismem
- 9) dyplom ukończenia studiów wyższych.

W „Życiorysie” z 8 stycznia 1951 roku występują nie tylko uściślenia nieobecne w dwóch powyższych pismach z olsztyńskiego Wydziału Oświaty, lecz także rozbieżności w cezurach. Dla przykładu: Stanisław Modelski pisze o zatrudnieniu przed wojną w Gimnazjum Jaworskiego w okresie od 1 września 1938 do 29 czerwca

¹ Tu i dalej uzupełnienia w nawiasach kwadratowych pochodzą ode mnie.

² W piśmie z 1955 roku była inna data: 31.X.1951.

1939. Dalej – o tajnym nauczaniu w Łękach Górnych i Lubawie. Następnie o szkole w Pilźnie od 1 lutego 1940 do 1 sierpnia 1940. Potem wymienia III Państwowe Gimnazjum w Tarnowie jako pierwsze miejsce zatrudnienia po wyzwoleniu. Później – szkołę w Brzegu nad Odrą z okresu 1 września 1945 – 30 czerwca 1946. Po niej była placówka oświatowa w Oleśnicy od 1 VII 1946 do 1 XII 1946. Stanisław Modelski podaje, że po 1 XII 1946 nastąpiło aresztowanie, a więc nie mógł nauczać do 27 stycznia 1947, co zostało oficjalnie poświadczane w dwóch pismach olsztyńskiego Wydziału Oświaty. Ponadto wskazuje on na czas pracy w jednym z liceów w Olsztynie od 1 IX 1948 do 30 VI 1949, co nie pokrywa się w danymi WO PWRN ani z 1955, ani 1957 roku. Nauczyciel pisze, że w 11-latce w Biskupcu pracował od 1 III 1949 do 31 VIII 1949, po czym został ponownie aresztowany. Innymi słowy, dziwi fakt, dlaczego olsztyński Wydział Oświaty nie uwzględnił przy ustalaniu podstawy wymiaru uposażenia czasu pracy Stanisława Modelskiego w Gimnazjum Jaworskiego od 1 września 1938 do 29 czerwca 1939, albowiem w odniesieniu do innych nauczycieli szczycieńskiego LO, którzy rozpoczynali działalność pedagogiczną w międzywojniu, takie okresy wliczano do stażu.

W „Życiorysie” Stanisław Modelski nie podaje wprost powodu długiej przerwy w przebiegu zatrudnienia. Ale w punkcie 31. ujawnia, że został skazany przez ówczesny wymiar sprawiedliwości na rok więzienia i wskazuje enigmatycznie podstawę wyroku: „II Dekr. 8.VIII.1948 r.”. Tak czy inaczej, najprawdopodobniej odbywaniem kary można tłumaczyć lukę w jego aktywności pedagogicznej między 1 września 1949 a 31 sierpnia 1950. Od 1 września 1950 datuje się bowiem angaż Stanisława Modelskiego w Liceum Ogólnokształcącym w Szczytnie na stanowisku nauczyciela historii i języka łacińskiego aż do 31 VIII 1957, ale z dłuższymi przerwami.

W archiwum szczycieńskiego LO nie ma danych na temat dalszych losów zawodowych Profesora Stanisława Modelskiego. Dotarłem jednak do informacji o nim już jako kierowniku Publicznej Szkoły Podstawowej nr 24 w Opolu, ale kilkuletni czas od zakończenia pracy w Szczytnie (1957) do podjęcia zatrudnienia w Opolu (1961) pozostaje białą plamą.

We wspomnianym „Życiorysie” Stanisław Modelski podał, że zna języki łaciński, niemiecki, grecki, rosyjski i częściowo francuski. Fakt ten czynił go wśród szczycieńskiej powojennej kadry pedagogicznej prawdziwym poliglotą.

Stanisław Modelski był żonaty z nauczycielką Józefą Modelską z d. Świętek (1930–1985). Z tego związku urodzili się synowie Janusz Modelski (1949–1992) i wcześniak Jerzy Modelski (1951–1992)³.

³ Bracia Modelscy zmarli przedwcześnie w tym samym roku w niewielkim odstępie czasu: Janusz 18 VI 1992, a Jerzy 2 VIII 1992. Są pochowani na cmentarzu komunalnym w Półwsi (opolskie). Janusz Modelski: kwatera 18 P, rząd 11, numer grobu 28. Jerzy Modelski: kwatera 21 P, rząd 8, numer grobu 3. Janusz Modelski był nauczycielem w tej samej szkole co jego ojciec i matka: Szkoła Podstawowa nr 24 w Opolu.

W kronice Publicznej Szkoły Podstawowej nr 24 w Opolu zapisano m.in., że za czasów, gdy kierownikiem był Stanisław Modelski, „W szkole wprowadzono obowiązkowy strój uczniowski (granatowy fartuszek z białym kołnierzykiem). Uczniowie klas starszych objęci zostali nauką języka rosyjskiego. Zorganizowano również wieczorowe kursy tego języka dla dorosłych. W ramach Uniwersytetu Robotniczego uruchomiono Uniwersytet Powszechny, który miał pomóc starszemu społeczeństwu w zdobywaniu średniego wykształcenia”⁴. Tenże kierownik „wprowadził zwyczaj upamiętniania na zdjęciach absolwentów szkoły. Były to tzw. tabla”⁵. Stanisław Modelski zarządzał opolską szkołą w okresie od 1 sierpnia 1961 do 30 marca 1970 roku. Zatrudnił w niej żonę Józefę Modelską. Niewykluczone, że po tej dacie rozpoczęła się już emerytura, ale na chwilę obecną jest to tylko moje przypuszczenie.

Profesor Stanisław Modelski odszedł do wieczności w sobotę 19 czerwca 1982, być może w Opolu, gdzie wcześniej pracował. 16 czerwca, ale 1985 roku, zmarła jego żona Józefa, a 18 czerwca 1992 – ich syn Janusz. Czerwiec więc zapisał się w historii tej rodziny jako miesiąc zgonów. Nauczyciel został pochowany na cmentarzu komunalnym w Półwsi (kwatery 5A, rząd 7, numer grobu 1_2). Na marginesie: na tej samej nekropolii spoczywa również przedwcześnie zmarła polonistka LO w Szczytnie z lat 1974–1976 – Pani Profesor Ewa Skibniewska (1950–1996): kwatera 13B, rząd 1, numer grobu 41_42.

⁴ Słowo „tablo” było zapożyczeniem z języka rosyjskiego «табло», który przejął ten wyraz z francuskiego „tableau”. Kronika szkolna – zob. <http://sp24opole.wodip.opole.pl/historiaszkoły.htm> (9 XI 2024). Można tutaj również obejrzeć kilka zdjęć z życia szkoły z udziałem kierownika Stanisława Modelskiego.

⁵ Tamże.

ANEKS FOTOGRAFICZNY⁶

Z ŻYCIA SZKOŁY

Ryc. 1. Widok na budynek szkoły, w której w latach 1946–1970 funkcjonowały m.in. Liceum Ogólnokształcące oraz Liceum Ogólnokształcące dla Pracujących i w którym Stanisław Modelski pracował z przerwami w okresie 1950–1957. Szczytno, ul. Jana Kasprowicza 1.

⁶ Ryciny bez podanego źródła pochodzą z archiwum Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie.

Państwowe Liceum Ogólnokształcące
dla DOROSŁYCH
w Szczytnie

Nr 16/50

Spr.: Zatrudnienie

Szczytno, dnia 26.9.1950 r.

Obywatel(ka)
Stanisław Modelski
adres, adres kontaktowy
w Szczytnie
Państwowe Liceum Ogólnokształcące
dla DOROSŁYCH
w Szczytnie
(nazwa szkoły lub instytucji)

Powołuję Obywatela(kę) za Jego (Jej) zgodą do pracy w
na okres od dnia 1 września 1950 r. do dnia 31 sierpnia 1951 r.
w charakterze kontraktowego nauczyciela historii

na warunkach określonych w umowie wzorcowej drukowanej w załączniku Nr 1 do rozporządzenia Ministra
Oświaty z dnia 4.X. 1947 r. Nr I P 23751 47 w sprawie wynagrodzenia pracowników
kontraktowych w szkołach, zakładach i kursach, podległych Ministerstwu Oświaty (Dz. Urz. Min. Ośw.
Nr 11, poz. 275) a w szczególności:

- 1) z obowiązkiem pełnienia zajęć w wymiarze 6 godzin tygodniowo historii
w okresie od dnia 1 września 1950 r. do dnia 31 sierpnia 1951 r.
(półrocza, semestru, trymestru)
- 2) z obowiązkiem pełnienia zajęć w wymiarze
w okresie
- 3) z obowiązkiem kierowania
(szkołą, zakładem)
w okresie
- 4) z wynagrodzeniem miesięcznym równającym się uposażeniu grupy funkcjonariuszów
państwowych wraz z dodatkami do uposażenia przysługującymi mianowanym
- 5) z wynagrodzeniem za godzinę w wysokości zł
miesięcznie za jedną godzinę tygodniowo,
- 6) z wynagrodzeniem dodatkowym równającym się
- 7) z zastrzeżeniem rozwiązania umowy, gdyby Prez. W.R.N. Wydz. Oświaty w Olsztynie
(Ministerstwo, Kuratorium)
umowy nie zatwierdziło, przy czym w tym wypadku rozwiązanie umowy nastąpi z końcem miesiąca,
w którym Obywatel(ka) zostanie zawiadomiony o decyzji Prezydium Wojewódzkiej Rady
(Ministerstwa, Kuratorium)
i Rodowej Wydział Oświaty w Olsztynie.

W celu objęcia obowiązków służbowych zgłosi się Obywatel(ka) u dyrektora Państwowego
Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących w Szczytnie.
(u niego, u dyrektora szkoły)

P.o.p. Dyrektora
mgr. Jerzy Korkozowicz/

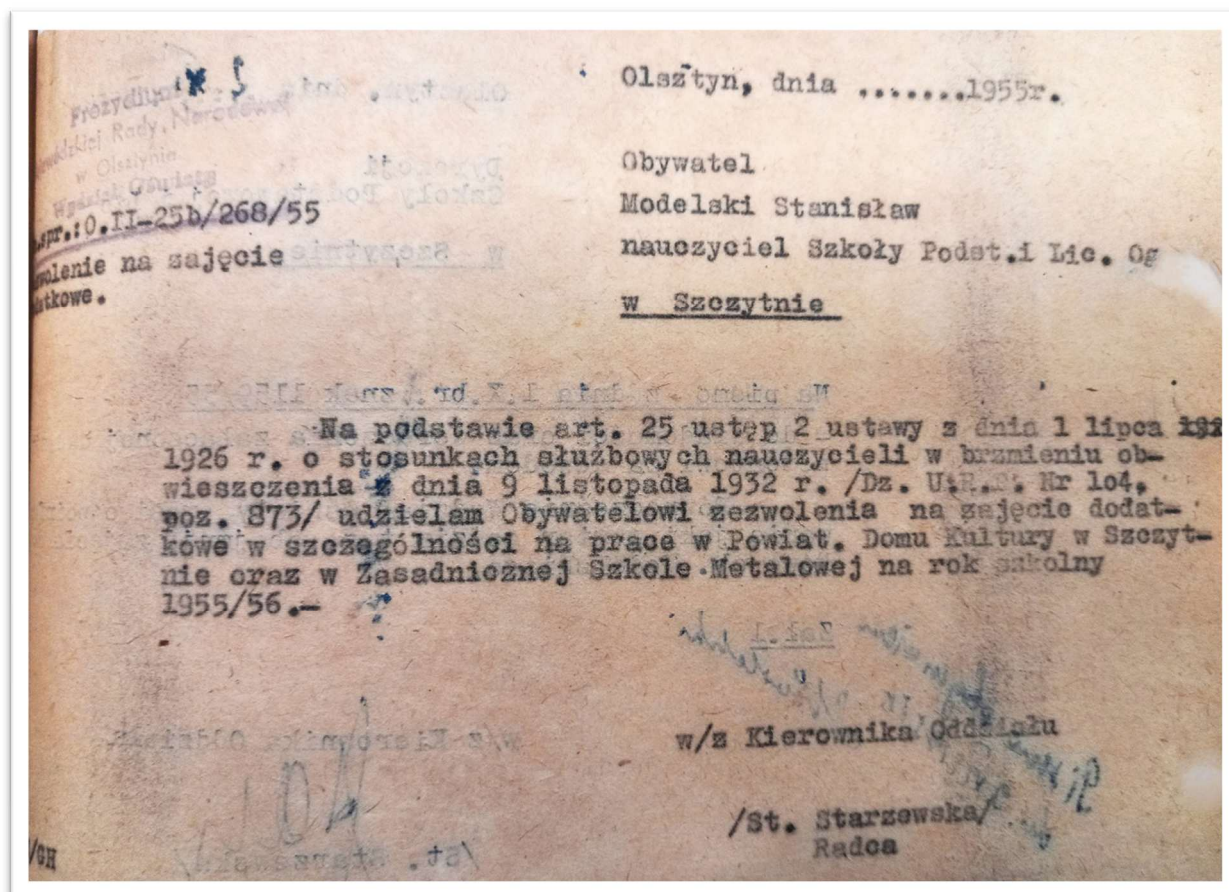
Stanisław Modelski/

Powołanie do pracy Min. Ośw. wz. 275
PZWS C487 V11/48 180 000

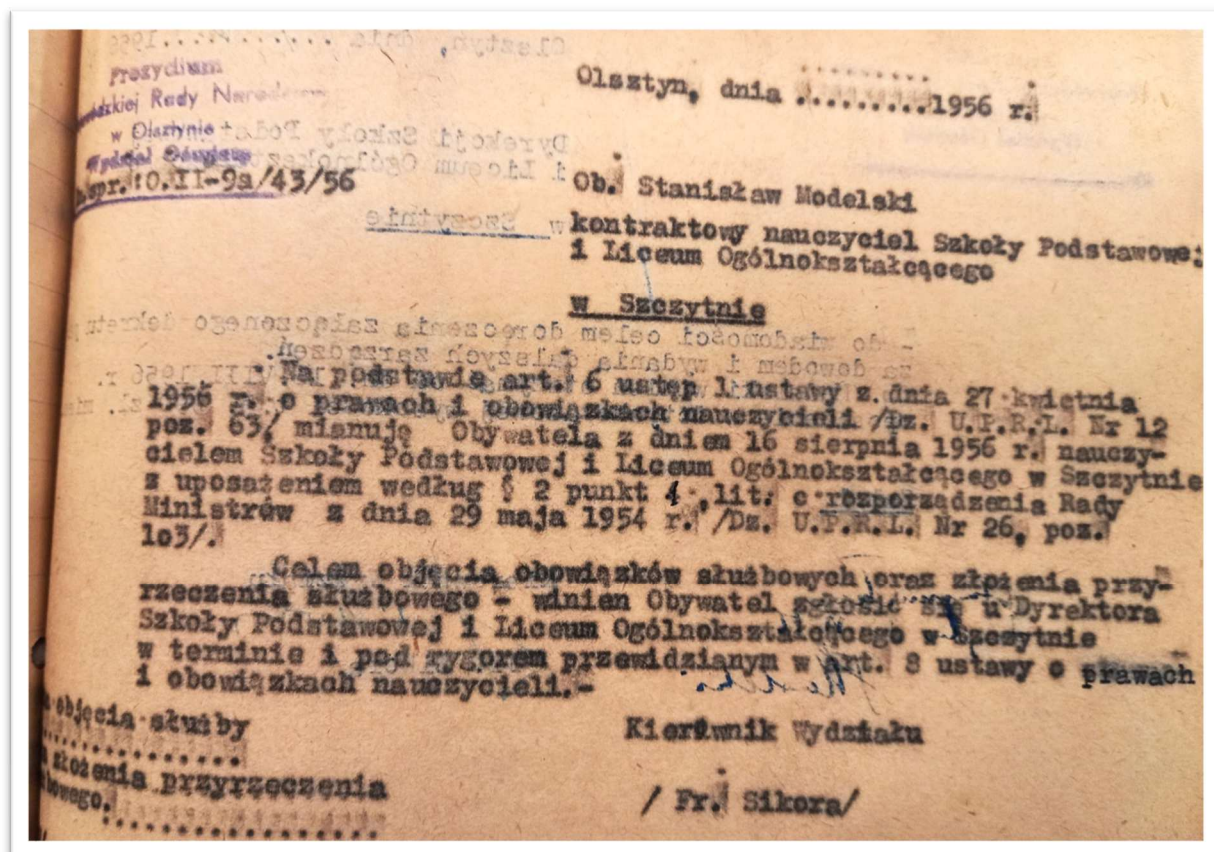
Ryc. 2. Pierwsza umowa o pracę w szczycieńskim LO dla Pracujących
zawarta ze Stanisławem Modelskim 1 IX 1950 przez dyrektora Jerzego Korkozowicza.

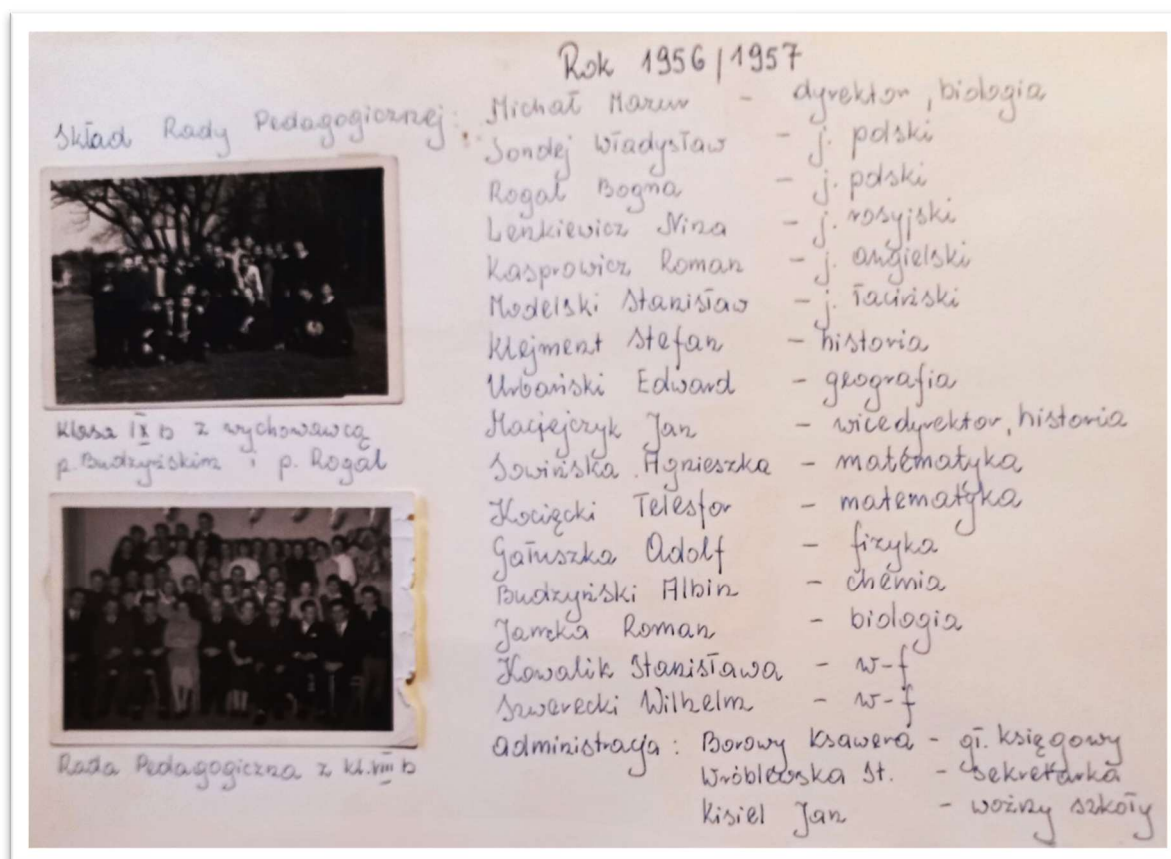
Ryc. 3. Karta z kroniki szczecińskiego LO z lat 1945–1970 napisanej przez profesorów Alinę Wrońską i Romana Kasprzowicza. W roku szkolnym 1950/1951 po raz pierwszy w składzie Rady Pedagogicznej pojawia się nazwisko Stanisława Modelskiego.

Ryc. 4. Pismo z Wydziału Oświaty PWRN w Olsztynie z 2 XI 1955 zezwalające Stanisławowi Modelskiemu na zajęcia dodatkowe, w tym — na pracę w Powiatowym Domu Kultury w Szczytnie.

Ryc. 5. Mianowanie Stanisława Modelskiego z dniem 16 VIII 1956 nauczycielem Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego w Szczytnie.

Ryc. 6. Karta z kroniki szczycieńskiego LO z lat 1945–1970 napisanej przez profesorów Alinę Wrońską i Romana Kasprowicza. W roku szkolnym 1956/1957 po raz ostatni w składzie Rady Pedagogicznej pojawia się nazwisko Stanisława Modelskiego.

Ryc. 7. Rada Pedagogiczna LO z uczniami klasy VIIIb w r. szk. 1956/1957.
Od lewej Profesorowie: Wilhelm Szwerecki, Adolf Gałuszka, Edwarda Urbański, NN,
Jan Maciejczyk, NN, Stanisław Modelski, NN, Władysław Sondej.

Ryc. 8. Dyrekcja LO – Jerzy Rutkowski (siedzi pierwszy z lewej) i Michał Mazur (siedzi pierwszy z prawej) – na pamiątkowym zdjęciu po premierowym przedstawieniu *Konrada Wallenrode* Adama Mickiewicza wystawionym przez szkolne koło dramatyczne. Sztukę inscenizował prof. Stanisław Modelski (3 XII 1955).

MIEJSCE SPOCZYNKU

Ryc. 9. Widok mogiły Józefa i Stanisława Modelskich na cmentarzu komunalnym w Półwsi.

Źródło: <https://opolepolwies.artlookgallery.com/grobonet/start.php?id=detale&idg=23047>
(28 X 2024)

Ryc. 10. Tablica inskrypcyjna na mogile Józefy i Stanisława Modelskich.

Źródło: <https://opolepolwies.artlookgallery.com/grobonet/start.php?id=detale&idg=23047>
(28 X 2024)

*Archiwalny materiał kadrowy LO zeskanowała Irena Dobryłko
Biogram napisał i całość opracował dr hab. Grzegorz Ojcewicz*